

מסורת הש"ס עם הוספות

א) קדושין לה: נזיר מ: נח: ועי' תוס' בע"ב ד"ה לא, (ב) ע"ז כט. צ"ה כח: כחצות סא: נדה נב, ג) קדושין עז: חולין פב: נזיר לח: מב, (ד) עי' ר"ן נדרים יז. ד"ה גמ', (ה) עי' סנהדרין דף סג, (ו) ע"ז כט, (ז) לה, (ח) עי' ביצה כח: תוד"ה איכא, (ט) שמות כג כד ועי' רש"י סנהדרין ס: ד"ה עובר.

הגהות הב"ח

(א) גמ' צין פירקי דרישא: (ב) שם צין פירקי דדיקנא: (ג) שם צריה דרנא לרז אשי עד דימכוז. נ"ב פי' היה שאלו אס כך הוא פי' המסנה: (ד) שם אמר רב חיננא צריה דרז איקא שפוד: (ה) שם מכחו מוכחת עליו: (ו) רש"י ד"ה שפוד צפרק אין לדין אמר שמואל שפוד שללו וכו' א"ר אלא בר אהבה שומטו: (ז) ד"ה שפחות וכו' א"ר אלא בר אהבה הלכה כר"א: (ח) ד"ה גומות שמעתתא היא בפי' בא סימן לענין מיאון אמר ר' מלכיו ופאת ר' אלא בר אהצה גומות אע"פ שאין שם שתי שערות גדולה היא ואינה ממאנת דאין גומא אא"כ היה בה שער וגשרו הס"ד: (ט) ד"ה צלורית וכו' א"ר אלא בר אהבה שלש: (י) ד"ה אפר וכו' שמעתא כלי' וזות ו' נמחק: (כ) ד"ה גנינה וכו' אמר ר' אלא בר אהבה מפני: (ל) ד"ה מתניתא מלכתא וכו' שפחות ואפר מקלה דמשמע: (מ) תוס' ד"ה על וכו' חייב מיתה אף שלא נזכרכה ולקי:

- תורה אור השלם
- א) וַיִּקְרָאוּ בְּקוֹל גָּדוֹל וַיִּתְגַּדְּדוּ כְּמִשְׁפָּטָם בַּבְּרִיבוֹת וּבְרִמְיָחִים עַד שֶׁפָּדָה דָּם עֲלֵיהֶם: (מ"א יח, כח)
- ב) לא יִקְרָחוּ בְּרִחָה בְּרִאשָׁם וּפָאֵת זָקֵנָם לֹא יִגְלָחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׁרְטוּ שְׂרָפָת: (ויקרא כא, ח)
- ג) לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת רֵאשֵׁיכֶם וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פֶּאֶת זָקְנְךָ: (ויקרא יט, כו)
- ד) וְשָׂרָט לְבָשָׁר לֹא תִתְּנוּ בִּבְשָׂרְכֶם וּבִתְּבַת קַעֲקֵעַ לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְיָ: (ויקרא יט, כח)

ב) לא יִקְרָחוּ בְּרִחָה בְּרִאשָׁם וּפָאֵת זָקֵנָם לֹא יִגְלָחוּ וּבִבְשָׂרָם לֹא יִשְׁרְטוּ שְׂרָפָת: (ויקרא כא, ח)

ג) לֹא תִקְפוּ פֶּאֶת רֵאשֵׁיכֶם וְלֹא תִשְׁחִית אֶת פֶּאֶת זָקְנְךָ: (ויקרא יט, כו)

ד) וְשָׂרָט לְבָשָׁר לֹא תִתְּנוּ בִּבְשָׂרְכֶם וּבִתְּבַת קַעֲקֵעַ לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְיָ: (ויקרא יט, כח)

ה) וְשָׂרָט לְבָשָׁר לֹא תִתְּנוּ בִּבְשָׂרְכֶם וּבִתְּבַת קַעֲקֵעַ לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְיָ: (ויקרא יט, כח)

לעזי רש"י

יונב"ר. פירוש פרק (של ענמות), מקום חזור אברים בגוף האדם והנשמה.

פויינצווריר"ר. פירוש לקעקע (עיני רש"י ויקרא יט, כח).

פ"ייבמ"א. פירוש כלי אומן שמחליקין פניה בשומן חזיר (ע"ז כט). מתניתין ומתניתא. הנך דליחתמר אפירושא דמתני' וצרייתא רב מלכיה והנך דליחתמר שמעתתא צאפי נפשייהו ולא אפירושא דמתני' רב מלכיו. ברתני' מלכתא. היא דמוציגין מניה לאמורא ורב מלכיה שמו דומה לנקבה (ע"ז כט). בואי בינייהו. צין רב פפא לרב חנינא. איכא בינייהו שפחות. דלוקי רב חנינא כרב מלכיו ורב פפא כרב מלכיה ומעיל אפר מקלה כרב מלכיו דהנך חלה שפוד ואפר מקלה וגומות שמעתא ניניהו ולא אמתני' קיימא אצל שפחות א"ר מלכיה הלכה כר"א דלמר צמשתניו אפי' הכניסה לו מלה שפחות כופה לעשות צלמר צלורית דהכא אפירושא דמתניתא קאי דקמי' לעיל שומט אט ידו ואחי אישו לפרושי שיעורה וכן גצניה דקתני מתני' אלו דברים האסורים כו' אמרין מפני מה אסרו גצניות העובדי כוכבי' ופי' רב מלכיה והא דנקיט תלמודא איכא צניייהו שפחות ולא נקט שפחות ואפר מקלה אמילמיה דרב מלכיה דלמנת ציה רב פפא סימן נקט [שם]. [המשך בסוף המסכת].

אלו הן הלוקין

ריב"ן

קסבר רבי יוסי שריטה וגדידה אחת היא. דתרווייהו צין ציד צין צכלי וכתיב צגדידה למת לא תתגודדו ולא תשימו קרמה וגו': המשרט בבלי חייב. הא ודאי פשיטא לכולי עלמא דעיקר גדידה משמע צכלי ועיקר שריטה משמע ציד וקאמר שמואל המשרט צכלי על המת חייב ולא קאמר המגדד צכלי לאשמועינן דשס שריטה שייך צכלי והעושה חצורה צעלמו צכלי על המת חייב שני לאוין משום משרט ומשום מגדד דגדידה ושריטה אחת היא דתרווייהו צין ציד צין צכלי: מיתבי גדידה ושריטה^[א] אחת היא. כלומר צין שריטה צין גדידה ענין חצורה הס וסנייהס על מת אלא שריטה ציד וגדידה צכלי וקשיא לשמואל דלמר תרווייהו צין ציד צין צכלי דמדקאמר המשרט צכלי ולא קאמר המגדד צכלי מכלל דשריטה שייכא צכלי כגדידה: ע"ז המת בין ביד בין בבלי חייב. דשריטה וגדידה כתיב דתרווייהו אסרינהו רחמנא: ע"ז עבודת כוכבים. דיס עבודת כוכבס צעוצדין אותה צכך שעושין צצשרס חצורות ופלעוּת: ביד חייב. דדרך עבודתה^[א] צכך^[ב] ואפי' עבודת כוכבס שאין עבודתה צכך חייב דעבודה גמורה היא ציד: והא איפכא כתיב. דצכלי דרך עבודה הוא לעבודת כוכבס דכתיב ויתגודדו כמשפטם בחרבות וברמחים אלא אימא ביד פטור בכלי חייב: וחייב על הראש: מחוי רב ששת בין פירקי (א) רישא: ועל הזקן שתיס מכאן ושתיס מכאן ואחת מלמטה: מחוי רב ששת בין פירקי (ב) דיקנא: רבי אליעזר אומר אם נטלן וכו': קסבר חד לאו הוא: ואינו חייב עד שיטלנו בתער: ת"ר^[ב] ופאת זקנם לא יגלחו^[ב] יכול אפי' גלחו במספרים יהא חייב ת"ר^[א] לא תשחית אי לא תשחית יכול אם^[א] לקטו במלקט ורהיטני יהא חייב תלמוד לומר לא יגלחו הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער: רבי אליעזר אומר אפילו לקטו במלקט ורהיטני (יהא) חייב: מה נפשך אי גמיר גזירה שוה ליבעי תער אי לא גמיר ג"ש מספרים נמי [לא^[א] לעולם גמיר ג"ש וקסבר הני נמי גילוח עבדי: ברתני' הכותב כתובת קעקע *כתב ולא קעקע קעקע ולא כתב אינו חייב עד שיכתוב ויקעקע בידו^[א] ובכחול ובכל דבר שהוא רושם ר"ש בן יהודה משום ר' שמעון אומר אינו חייב עד שיכתוב שם את^[א] השם שנאמר^[א] וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה': גמ' אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי עד דיכתוב (א) אני ה' ממש אמר ליה לא כדתני בר קפרא אינו חייב עד שיכתוב שם עבודת כוכבים שנאמר וכתובת קעקע לא תתנו בכס אני ה' אני ה' ולא אחר: אמר רב מלכיא אמר רב אדא בר אהבה אסור לו לאדם שיתן אפר מקלה על גבי מכתו מפני שנראית בכתובת קעקע אמר רב (ז) נחמן^[א] בריה דרב איקא שפוד שפחות וגומות רב מלכיו בצלורית אפר מקלה וגבינה רב מלכיא רב פפא אמר מתניתין ומתניתא רב מלכיא שמעתתא רב מלכיו וסימניך מתניתא מלכתא מאי בינייהו איכא בינייהו שפחות רב ביבי בר אביי קפיד אפי' אריבדא דכוסילתא רב אשי אמר כ"ל מקום שיש שם מכה מכתו (א) מוכיח עליו: ברתני' גזיר שהיה^[א] שותה יין כל היום אין חייב אלא אחת^[א] אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת י' היה מטמא למתים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תטמא אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת י' היה מגלח כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תגלח אל תגלח והוא מגלח חייב על כל אחת ואחת י' היה לבוש בכלאים כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תלבש אל תלבש והוא פושט ולובש חייב על כל אחת ואחת

פרק שלישי

מכות

כא.

עין משפט ונר מצוה

צח א מ"י פ"ב מהלכות ע"ז הלכה יא סמג לאוין פא עוש"ע יו"ד ס' קפ ס"א:

צט ב עוש"ע שס ס"ג: ק ג מ"י פ"ה מהלכות נדרות הלכה יסמג לאוין רכ:

קא דמ"י שס הל' טז פ"ג מהל' אלב הל' ד סמג שס וסי' רלד:

קב ה מ"י פ"ה מהל' נדרות הל"ג סמג לאוין רכ:

קג ו מ"י פ"י מהלכות כלאים הל' ל סמג לאוין רפג:

הגהות וציונים

א) גי' רי"ף ורא"ש דרב נחמן] (גליון): צ] ראשונים וכת"י אפי"ז: ג] רש"ל (גליון) בדפו"י נמי לא ליבעי, והמהרש"א מחק תיבות "לא ליבעי" ובר"ש מדעסויא גרס נמי ליחייב: ד] [צ"ל ברין] (גליון): ה] [בסה"מ לי"ג "את"] (גליון) וכן ליתא בדפו"י, ונוסף ע"פ המהרש"ל (דפו"ר): ו] [בכל המקומות איתא ר' חגיגא] (גליון): ז] כת"י שריטה וגדידה: ח] צ"ל עבודה (דפו"י וכת"י): ט] בכת"י ממשך "שמכאן ומכאן...", והתיבות "שבסנטר מקום... הלחיים יחד" מקומם להלן אחרי "השבולת" ולפני "ופרק הוא בפני עצמו": י] נדצ"ל להו דאי מהאי בג"ש דפאה פאה (באה"מ): כ] בס"י תעשו לפי כו' (גליון): ל] רש"א שמעתתא היא לענין שתי שערות ואפי"ז בגומא אחת] במפ' נדרה כו': בלורית כו' (גליון): מ] צ"ל רב מלכיא (כת"י): נ] תיבת "אלא" נמחק (רש"ש): ס] צ"ל ודרב מלכיא (כת"י): ע] לא ידעתי מי הוא הח"ח אם חכם בראשי תיבות או שם ספר לבית פנחס] ובכת"י כו' לשון מורי: פ] כת"י שמקיו (כמו ברש"י סנהדרין צג ע"ב): צ] עי' מהר"ם שגורס ואינו חייב אלא ביד:

ליקוטי רש"י

מלכתא. פליגי"א של מתלמי חרבות שמחליקין צס את חיק הסייף. דהייטני. פליגי"א של עושי תריסין [קדושין לה:].

ת"י לא יגלחו. האמור כהנים ואין דרך גילוח צכך ואחיא ג"ש ליתן האמור של כהנים צישראל ושל ישראל צכהניס

[קידושין לה:]. בתובת קעקע. כתב המוסקה שקוע [ומקוע] שאינו נמחק לעולם שקעקעו צמחט והוא משחיר לעולם. קעקע. לשון וסוקע אותם (צמדבר כה, ד) והוקענוס (ש"צ כה, ו) תוצינן עץ אחרץ וחולין אותם עליהם ונמלאו מחוקין ומחוינן צקרקע פורפויינ"ט נלע"ז [מתרגס: מחוב, נעון, דורכגעשטאכן, איינגעגראכץ] [ויקרא יט, כח]. אפר מקלה. אפר הכירה שקלוי ושרוף מאד ושמור ונראה ככתומה קעקע. וגבינה. הכל צפירקא (דף לה:) אמר רב מלכיה אמר רב אלא רב

יש

היהא גזירה שוה. היהא גזירה שוה דפאה פאה קאמר וצמסכת קדושין היא (סס): מופרים מנא ליה. דמותר לגלח צהס דלא קאסר אלא מלקט ורהיטני שיש צהן השחתה: גילוח עבדי. השחתתן עושה גילוח כלומר גילוח מיקרי דדרך לגלח צהן: ברתני' בתובת קעקע. כותב תחלה על צשרו צסס או צסיקרא ואח"כ מקעקע הצשר צמחט או צסכין ונכנס הצצע צין העור לצשר ונראה צו כל הימים קעקע פויינטוורי"ר ואסור לכחצו שום כתיצה צעולם על צשרו צענין זה סכך גזירת הכתוב: את השם. מפרש צגמרא דשס עבודת כוכבס קאמר: גמ' עד שיכתוב אני ה' ממש. על תיצות הללו אני ה' אתה מחייבו משום כחצת קעקע: ובתובת קעקע לא תתנו בכס. שום כחצת קעקע לא יעשו לפני^[א] שאני ה' ואסורין אחס לכחצו שס אחר על צשרכס אלמא עיקר חיוצא משום שס עבודת כוכבס הוא ומייהו אסור לכחצו שום כתיצה צעולם אפי' לר"ס אלא דחיוצ מלקות ליכא: אפר מקלה. דוקא קאמר לפי שקשה היא ומקעקעת מקום המכה והרושם נראה שס אחר זמן אצל עפר צעלמא לא: שפוד. צפי' אין לדין (צצה דף כח:) (ו) שפוד שאלו צו צשר אסור לטלטלו א"ר מלכיו א"ר אלדא וסומטו ומניחו צקרן וזית והיינו שמעתתא דעילוייה מילתא דלמורא אמרה: שפחות. משנה היא צפי' אע"פ (כחצות דף עט:) ר' אליעזר אומר אפי' הכניסה לו מלה וכו' אמר רב מלכיו א"ר אלדא (ו) הלכה כרבי אליעזר (שס סא:) והיינו משנה דלמתני' קאי ולא קאמר מילתא צאפי נפשה: גומות. (ח)^[א] צדה צצא סימן (דף צב.) ר' חלצו אמר רב הונא שתי שערות שאלמרו צריך שיהא צעיקרן גומות רב מלכיו אמר רב אלדא צר אהצה גומות אע"פ שאין צו שערות: בצלורית. צפרק אין מעמידין צע"ז (דף כט.) ת"ר עובד כוכבס המסתפר מישראל כו' וכמה אמר רב מלכיו^[א] אמר רב אלדא (ט) שלש אכצעות לכל רוח והיינו מתניתא: אפר מקלה. הכל (י) ושמעתא היא דלאו אמתני' קאי אלא מילתא צאנפי נפשה קאמר אסור לו לאדם כו': גבינה. נמי צאין מעמידין דקתני צמשנה^[א] וגציות צית אונייקי וצעי צגמרא^[א] מ"ט אמר רב מלכיא אמר רב אלדא (כ) מפני שמחליקין כו' והיינו משנה דלמתני' קאי: מתני' ומתניתא. רב פפא אסימנא דרב מלכיו קאי לגרועי מנייה שפחות דכולהו מתני' רב מלכיא אמרינהו כלומר משנה דשפחות דלוקמת כרב מלכיו רב מלכיא אמרה ומתניתא דקאמר לאו דוקא אלא^[א] דצסימנא דרב מלכיו ליכא מתני' ושמעתתא רב מלכיו ומה שנסאר מן השמעתות צסימנו של רב מלכיו דהיינו שפוד וגומות רב מלכיו אמרינהו והיינו דקאמר איכא צניייהו שפחות ולא קאמר שפחות ואפר מקלה אלא שפחות גרידא מגרעינן ודרב מלכיו^[א] כדקאי קאי: מתניתא מלכתא. משניות וצרייתות עיקר הן והיינו סימן מי ששמו דומה לנקבה מוקמינן כולהו מתנייתא דהוו נמי לשון נקצה אליצה והיינו רב מלכיא ששמו דומה לנקבה ומשמעותו של שס נמי משמע לשון מלכות והיינו משניות וצרייתות שהן עיקר ולא שמעותות ואית דמפרש^[א] איכא צניייהו שפחות (ג) ומקלה משמע שפחות ושכנגדה כך לשון ח"ה^[א]: ריבדא. מכה: כוסילתא. כלי שמכה^[א] צו צלע"ז פליימא: ברתני' היה לבוש בלאים. אחד מן השוק ולא נזיר:

יש

אהצה מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר (ע"ז כט). מתניתין ומתניתא. הנך דליחתמר אפירושא דמתני' וצרייתא רב מלכיה והנך דליחתמר שמעתתא צאפי נפשייהו ולא אפירושא דמתני' רב מלכיו. ברתני' מלכתא. היא דמוציגין מניה לאמורא ורב מלכיה שמו דומה לנקבה (ע"ז כט). בואי בינייהו. צין רב פפא לרב חנינא. איכא בינייהו שפחות. דלוקי רב חנינא כרב מלכיו ורב פפא כרב מלכיה ומעיל אפר מקלה כרב מלכיו דהנך חלה שפוד ואפר מקלה וגומות שמעתא ניניהו ולא אמתני' קיימא אצל שפחות א"ר מלכיה הלכה כר"א דלמר צמשתניו אפי' הכניסה לו מלה שפחות כופה לעשות צלמר צלורית דהכא אפירושא דמתניתא קאי דקמי' לעיל שומט אט ידו ואחי אישו לפרושי שיעורה וכן גצניה דקתני מתני' אלו דברים האסורים כו' אמרין מפני מה אסרו גצניות העובדי כוכבי' ופי' רב מלכיה והא דנקיט תלמודא איכא צניייהו שפחות ולא נקט שפחות ואפר מקלה אמילמיה דרב מלכיה דלמנת ציה רב פפא סימן נקט [שם]. [המשך בסוף המסכת].

עין משפט

נר מצודה

קד א מיי פיי מהלכות כללים הלכה ל סמג לאוין רסג:
קח בגמיי סס פ"א ה"ב ב סמג סס טור שו"ע וי"ד סי' רנו ס"א:
קו ד מיי פ"א מהלכות וי"ע הלכה ג:

גליון הש"ם

גמ' א"ר ינאי בחבורה נבגזו. כעין זה יצמות דף 33 ע"ב: שם וז"ל קי נמי משום זורע. קשה לי דכלל"ה קשה ללניקי נמי נחורש משום מחמר אחר נהממו ואף אם אינה נהממו מ"מ להר"ן מחמר אחר נהמה דעלמא חייב. ולכאורה מוכח מזה דשפיתא נהממו ודמחמר אינו צו"ט כמ"ס הרמ"א סי' רמ"ז ס"ג ואפשר שזה כיון המג"א שם ס"ק י"ב נלשונו הקצר ועי' מכות פ"ג: שם ודוקה משום מבש"ל. עי' סנהדרין דף סג ע"א חוס' ד"ה על: תוס' ד"ה החורש וכו' א"ב מפרש ר"י. ועי' טורי אפן ר"ה דף ד ע"א ד"ה דקוים:

תורה אור השלם

א) אַת הַקָּתִי תִשְׁמְרוּ בְּהַמִּתֶּךָ לֹא תִרְבִּיעַ בְּלָאִים שָׂדֶךְ לֹא תִזְרַע בְּלָאִים וּבְגֵד בְּלָאִים שַׁעֲשֻׁעֵי לֹא יִעָלָה עָלֶיךָ: [יקרא יב, יט]

הנהרות וצינונים

א] צ"ל אמר רב ביבי אמר רב אבי לא פושט ולובש ממש אלא אפי' וכו' כך הגירסא בילקוט וכן א' בתוס' שבועות יו. ד"ה או אין וכו'] (גליון: [3 ראשונים וכתובי המחפה: [ג צ"ל ל"ה (גליון: [7 מהרש"א מ"ו, וכן בסמך, אולם בריב"ן כלפנינו: [8 כמו זאת תהא וכן פי' רש"י בהשולח (גיטין דף מה ע"א) גבי ערא אמרה כמו זאת כו', רש"י (גליון: [9 צ"ל והתניא (גליון: [10 צ"ל כוורע (וכ"ה בכת"י) או שצ"ל כוורען (גליון: [11 נצ"ל על גפ"ש וכו', במדבר ו ד (באה"מ, וכמו רש"י פסחים 10 ע"ב וברטנורא): [12 בתוס' שאנן ור"פ לפי ר"ח, והובא ברא"ש:

ליקוטי רש"י

והן מוקדשין. עובר על השור שהוא קדשי מנח משום לא מעבד צכור שורך וכל הקדשים כצכור ועל החמור שהוא קדשי דק הציג משום לא דהיז צמעילה דלמרג צפ' כל שעה (פסחים לג.) היז צמעילה צאזרה וגמר חטא חטא מתרומה הרי שלשה לאוין חלוקין ולא חשיב אלא לאוין חלוקין. ובשביעית. דעובר משום שדך לא חורש וחורש חוללה דזורע כגון חורש לכסות את הזריעה. ויום טוב, ושבת לא תנא משום ללאו שניתן לאזהרת מיתא צ"ד הוא דלפן לוקין עליו.

בבית הטומאה. שזה בית הקברות וכו' אי לא דדלאי וכו' מי משכחת וכו' אי לא דלמרי כך לא הוית מסין אלעמך [יבמות עב:]. המגבש והמחפה. לאחר זריעתן חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים. דוקה. דהיינו נמי זורע דמה דרכו של זורע ללמוחי פירי מכין [פי' סד:]. המחפה. שמכסה את הזרעים בעפר: דוקה. משום לא תזרע כללים [ויקרא יט] [מועד קטן ב:]. אף המקיים. שרואה כללים זרוע ואינו מבטלו. ת"ל בלאים שדך לא. ואע"ג דכתיב לא תזרע כללים גורעין וזרשין לא כללים לא יהא כללים מכל מקום שחייב אהה לנטלו [מ"ק ב:]. כללים דהרצעה קא דריש מדסתך כללים דלא תרביע גצי שדה דרשין כללים שדך לא מדלא כתיב נהמתך לא תרביע כללים ולא חורש שדך כללים ש"מ שדך כלללים דלעיל נמי דרשין ומשמע דמהיר הכחוש שלא יהיו כללים נשדה וכו' [פי' סד:]. תנא ושייר. קמתי קאת דצרים ושייר [בבא קמא סב:]. לא תשניניהו לכולהו [סוטה טו:]. חילוקי מלאכות ראשבת. שאם עשה שמים נהעלם אחד או [אחת] נשתי העלמות חייב שמים. ואין חילוקי מלאכות צ"דים טוב. שאם עשה שתי מלאכות צמדי אינו לוקה שמים [פסחים מה:]. המבש"ל גיד הנשה בחב"ב ביום טוב וכו' דוקה משום מבש"ל ביו"ט. שהנשול אז מלאכה הוא ובשל גיד דבר האסור ואינו ראוי לאכילה ועומד בנאסור לא תעשה כל מלאכה דלא הותר אלא לנורק [ביצה יב:]. צישול שאינו ראוי ולוקה משום מבשל בשר בחלב אסור ואחד לאסור בשר [ביצה יב:]. ודוקה משום מבש"ל בשר בחב"ב. לאו משום יום טוב דמלקות דבשול יו"ט את הנא ליה אלא אפילו הוא חול לוקה משום מבשל בשר בחלב דכתיב לא תבשל גדי בחלב שלם פעמים אחד לאסור אפילה ואחד לאסור הנאה ואחד לאסור בשול [ביצה יב:].

כא:

אלו הן הלוקין

פרק שלישי

מכות

ריב"ן

יש חורש תלם אחד. יש עובר בלא תחרוש צשור וצחמור^(א) ונלקטים עליו איסורים הרבה עם אותו לאו בלבד וזהא לא קא עסיק שיהא חורש צכמה שורים וכמה חמורים והרי נלקטים איסורין הרבה עליו לכלל הפחות קאמר ואלאו דכללים קאי ללקוט עליו כל איסורין שהוא יכול: והן מוקדשין.

צגמ' מוקי ליה צצכור (ו) צכור שור ופטר חמור וקעצר צהן משום לא מעבד צצכור שורך ואליצא דרצי יהודה דלחמר צפ"ק דצכורות (דף ט:): פטר חמור אסור צהנאה דצכלל לא מעבד הוא ואע"ג דצקרא כתיב צכור שורך איהו דריש לי' צכור שורך למעוטי שותפות ולא למעוטי פטר חמור אי נמי מתני' כמאן דממעט פטר חמור מהכא שור וחמור דקמתי צמתני' לאו דוקא דשור ושה קאמר והאי דנקט חמור משום לישנא דקרא דגצי כללים כתיב שור וחמור והוא הדין לכל שני מינינ^(ב) ומשום הנאה דמיתתמי מהקדש והוא ליה היז צמעילה^(ג) לא לקי דצכור לאו צר מעילה הוא דהא ממון כהן הוא דלפן מעילה אלא צקדשי גצוה דמקדשי ה' כתיב^(ד) ולפן מעילה צצכור אלא צנהנה מן האזימורים אחר זריקת דמים להנהו לגצוה מינהו^(ה) והוא הדין לכל קדשים קלים וצקדשי קדשים יש צהן מעילה לפני זריקת דמים דלגצוה מינהו אצל משמורק הדס וכו צהו כהנים משולטן גצוה והוא ליה ממון כהן ולפן צו מעילה^(ו) וכן מוכח צר"ה (דף כח.) צשופר של עולה לא יתקע ואם תקע ינא צשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא ינא מאי טעמא עולה דצת מעילה היא כיון דמעל צה נפקא לחולין שלמים דלאו צני מעילה מינהו לא נפקי לחולין והכי נמי מוכח צמס' מעילה וצכמה דוכתי: ובלאים בכרם. דמכסי צהדי דאזיל ומחפה (י) צזורע^(ז): שביעית. נמי משום זורע צשציעית: ויום טוב. דקעציד חרישה ציו"ט: בהן. והוא נזיר והולך צמקום טומאה אחר מחרשמו דליכא חד לאו משום כהן לנפש לא יעמא צעמיו^(ח) וחד משום נזיר על כל נפשות^(ט) מת לא יצא: אינו השם. (ה) אינו לאו זה נלקט עליו משום חרישה אלא משום לצישה:

משום חרישה אלא משום חרישה אלא אפי'ו מכנים ומוציא בית יד אונקלי' ש'ו. מכנים ומוציא ידו צצית יד חלוקהדמי כפושט ולוצש: עיולי ואפוקי. ממש: בחבורה. נראה לי יום אסיפה או יום וועד היה להם שקורין חצורה: דדלאי. הגצתמי: מי משבחת מרגניתא. דאי לאו דלחמרי כך הוי אחרת חורש דמחייב צכללים לאו משום זורע אלא משום (מקום) מקיים דשציק ולא עקר להו: אי לאו דקלפך גברא רבה. רצי ינאי (ט) הוה מוקימנא מתניתא דמחייבא חורש צכללים דמשום מקיים הוא וכרצי עקיבא ומאן דאית לאית דרצי עקיבא רצי ינאי המחפה צכללים לוקה ולא קאמר מקיים צכללים לוקה ש"מ דעדיף ליה מחפה ממקיים דמחפה כזורע חשיב ליה וחייב לכולי עלמא וכי אחרת ליה לא משנתמו היא הודה לדצריך שיפה אחרת ואי לאו דקלסך הוה אמינא טעם דמתניתין משום מקיים דמקיים צכללים לוקה לרצי עקיבא וכן צשציעית משום חורש מחייב ליה תנא דמתניתין ומאן דפטר צמקיים פטר נמי צמחפה: מאי רבי עקיבא דתניא המגבש והמחפה. ולא גרסינן דתנן דצרייתא היא ולא משנה: המגבש והמחפה בבלאים דוקה רבי עקיבא אומר אף המקיים. כולה רצי עקיבא קאמר לה המגכש והמחפה צכללים לוקה דמקיים הוא שר"ע כו' והכי משני ליה צמועד קטן ורצנן דפלגיני עליה דרצי עקיבא סצירא להו מחפה אינו לוקה דמאן דפטר צמקיים פטר צמחפה והמגכש עוקר עשצים רעים כדי שיגדלו האחרים יותר לוקה דחשיב כזורע כללים^(א): בהמתך לא תרביע בלאים שדך לא תזרע בלאים. ושמעין ליה הכי כללים שדך לא דעקרינן ליה מפשטיה דלרשא (י) דהוה מצי למיכתב צהמתך כללים לא תרביע ומדסתך כללים לשדה שמע מינה להכי הוא דאתא: וז"ל קי נמי משום זורע. דהא נמנו וגמרו דמחפה זורע הוא כדלחמך: ואין חילוק מלאכות ביום טוב. אם עשה שמים ושלש מלאכות צהעלם אחד או עשה מלאכה שיש צה (ב) שמים אינו חייב אלא אחת למ"ד (צבת דף ע.) הצערה לחלק ינאח סצירא ליה אין חילוק מלאכות ציו"ט דציו"ט לא ינאח הצערה ומ"ד נמי הצערה ללאו ינאח ונפקא ליה חילוק מלאכות מועשה מאחת מהנה הני מילי צאיסורי דאית צהן חיוצ חטאת כגון מלאכות דשבת דזדינן כרת ושגגתן חטאת דצההיא פרשה דועשה מאחת מהנה קמיירי צחטאת אצל יו"ט דחיוצ מלקות הוא ולפן זדינו כרת אין צו חילוק מלאכות: דוקה משום מבש"ל. גיד ציום טוב ומשום מבשל בשר בחלב קסצר יש צגידין צנותן טעם^(ג) תלתא לא תבשל כתיב חד לאכילה וחד להנאה וחד לצישול צשמיעת חולין (דף קטו:):

משום חרישה אלא משום חרישה אלא אפי'ו מכנים ומוציא בית יד אונקלי' ש'ו. מכנים ומוציא ידו צצית יד חלוקהדמי כפושט ולוצש: עיולי ואפוקי. ממש: בחבורה.

נראה לי יום אסיפה או יום וועד היה להם שקורין חצורה: דדלאי. הגצתמי: מי משבחת מרגניתא. דאי לאו דלחמרי כך הוי אחרת חורש דמחייב צכללים לאו משום זורע אלא משום (מקום) מקיים דשציק ולא עקר להו: אי לאו דקלפך גברא רבה. רצי ינאי (ט) הוה מוקימנא מתניתא דמחייבא חורש צכללים דמשום מקיים הוא וכרצי עקיבא ומאן דאית לאית דרצי עקיבא רצי ינאי המחפה צכללים לוקה ולא קאמר מקיים צכללים לוקה ש"מ דעדיף ליה מחפה ממקיים דמחפה כזורע חשיב ליה וחייב לכולי עלמא וכי אחרת ליה לא משנתמו היא הודה לדצריך שיפה אחרת ואי לאו דקלסך הוה אמינא טעם דמתניתין משום מקיים דמקיים צכללים לוקה לרצי עקיבא וכן צשציעית משום חורש מחייב ליה תנא דמתניתין ומאן דפטר צמקיים פטר נמי צמחפה: מאי רבי עקיבא דתניא המגבש והמחפה. ולא גרסינן דתנן דצרייתא היא ולא משנה: המגבש והמחפה בבלאים דוקה רבי עקיבא אומר אף המקיים. כולה רצי עקיבא קאמר לה המגכש והמחפה צכללים לוקה דמקיים הוא שר"ע כו' והכי משני ליה צמועד קטן ורצנן דפלגיני עליה דרצי עקיבא סצירא להו מחפה אינו לוקה דמאן דפטר צמקיים פטר צמחפה והמגכש עוקר עשצים רעים כדי שיגדלו האחרים יותר לוקה דחשיב כזורע כללים^(א): בהמתך לא תרביע בלאים שדך לא תזרע בלאים. ושמעין ליה הכי כללים שדך לא דעקרינן ליה מפשטיה דלרשא (י) דהוה מצי למיכתב צהמתך כללים לא תרביע ומדסתך כללים לשדה שמע מינה להכי הוא דאתא: וז"ל קי נמי משום זורע. דהא נמנו וגמרו דמחפה זורע הוא כדלחמך: ואין חילוק מלאכות ביום טוב. אם עשה שמים ושלש מלאכות צהעלם אחד או עשה מלאכה שיש צה (ב) שמים אינו חייב אלא אחת למ"ד (צבת דף ע.) הצערה לחלק ינאח סצירא ליה אין חילוק מלאכות ציו"ט דציו"ט לא ינאח הצערה ומ"ד נמי הצערה ללאו ינאח ונפקא ליה חילוק מלאכות מועשה מאחת מהנה הני מילי צאיסורי דאית צהן חיוצ חטאת כגון מלאכות דשבת דזדינן כרת ושגגתן חטאת דצההיא פרשה דועשה מאחת מהנה קמיירי צחטאת אצל יו"ט דחיוצ מלקות הוא ולפן זדינו כרת אין צו חילוק מלאכות: דוקה משום מבש"ל. גיד ציום טוב ומשום מבשל בשר בחלב קסצר יש צגידין צנותן טעם^(ג) תלתא לא תבשל כתיב חד לאכילה וחד להנאה וחד לצישול צשמיעת חולין (דף קטו:):

משום חרישה אלא משום חרישה אלא אפי'ו מכנים ומוציא בית יד אונקלי' ש'ו. מכנים ומוציא ידו צצית יד חלוקהדמי כפושט ולוצש: עיולי ואפוקי. ממש: בחבורה.

נראה לי יום אסיפה או יום וועד היה להם שקורין חצורה: דדלאי וכו' אי לאו דלמרי כך לא הוית מסין אלעמך [יבמות עב:]. המגבש והמחפה. לאחר זריעתן חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים. דוקה. דהיינו נמי זורע דמה דרכו של זורע ללמוחי פירי מכין [פי' סד:]. המחפה. שמכסה את הזרעים בעפר: דוקה. משום לא תזרע כללים [ויקרא יט] [מועד קטן ב:]. אף המקיים. שרואה כללים זרוע ואינו מבטלו. ת"ל בלאים שדך לא. ואע"ג דכתיב לא תזרע כללים גורעין וזרשין לא כללים לא יהא כללים מכל מקום שחייב אהה לנטלו [מ"ק ב:]. כללים דהרצעה קא דריש מדסתך כללים דלא תרביע גצי שדה דרשין כללים שדך לא מדלא כתיב נהמתך לא תרביע כללים ולא חורש שדך כללים ש"מ שדך כלללים דלעיל נמי דרשין ומשמע דמהיר הכחוש שלא יהיו כללים נשדה וכו' [פי' סד:]. תנא ושייר. קמתי קאת דצרים ושייר [בבא קמא סב:]. לא תשניניהו לכולהו [סוטה טו:]. חילוקי מלאכות ראשבת. שאם עשה שמים נהעלם אחד או [אחת] נשתי העלמות חייב שמים. ואין חילוקי מלאכות צ"דים טוב. שאם עשה שתי מלאכות צמדי אינו לוקה שמים [פסחים מה:]. המבש"ל גיד הנשה בחב"ב ביום טוב וכו' דוקה משום מבש"ל ביו"ט. שהנשול אז מלאכה הוא ובשל גיד דבר האסור ואינו ראוי לאכילה ועומד בנאסור לא תעשה כל מלאכה דלא הותר אלא לנורק [ביצה יב:]. צישול שאינו ראוי ולוקה משום מבשל בשר בחלב אסור ואחד לאסור אפילה ואחד לאסור הנאה ואחד לאסור בשול [ביצה יב:]. ודוקה משום מבש"ל בשר בחב"ב. לאו משום יום טוב דמלקות דבשול יו"ט את הנא ליה אלא אפילו הוא חול לוקה משום מבשל בשר בחלב דכתיב לא תבשל גדי בחלב שלם פעמים אחד לאסור אפילה ואחד לאסור הנאה ואחד לאסור בשול [ביצה יב:].

מסורת הש"ס

עם הוספות

א) פסחים דף מז., [יצמות 33: צ"מ יז:].
ג) [עי' חוס' צ"מ יז: ד"ה אי לאן, ד] [יצמות 33:].
ה) [ע"ז סד. ע"ש מ"ק צ: ע"ש [מוספ' כללים פ"א], ו] שם [ע"ש, ז] [סוכה נד. וס"נ, ט] [עי' חוס' מנחו' יח: ד"ה מנין, ט] [פסחים דף מה:].
י) פסחים מז: ע"ש צילה יצ: ע"ש, כ] דברים כב , ל] ב"ק נד:, מ] פסחים לג:, נ] מעילה טו:, ס] שם ז:, ע] ויקרא כא , א, פ] מ"ק דף ב:, ט] פסחים דף כב:, ק] פסחים מז:, ר] ריב"ן בפ"י קמא, ט] [ודברייהם יותר מצוורים צפסחים מז: ד"ה ומוקדשין].

הנהרות הב"ח

א) גמ' אמר ר' ציבי אמר ר' יוסי לא פושט ולובש ממש אלא אפילו מכנים: (3) שם חוס' קמתי שמנה. י"ב ע"י חוס' פ"ק דקדושין דף טו ע"ב ד"ה והא ארצעה וצחוס' דיצמות דף ג' ד"ה למעוטי: (א) שם אמר ליה רבה יש חילוק: (ד) שם עזא תהא. י"ב כמו זאת תהא כולונו וז' היא סצרא נכונה דלא קא חשיב דללניקי משום זורע ציו"ט משום דקחשצי חורש ציו"ט ואינו חייב צ' אצי מלאכות ציו"ט כשעשאן צבת אחת: (ס) שם גיד הנשה צחלב ציו"ט: (ו) רש"י ד"ה והן מוקדשין וכו' ובכור שור ופטר חמור קאמר וקעצר צהן וכו' ושור וחמור דקמתי וכו' דשור ושה קאמר י"ב פי' ותייב צ' אי משום שור ואי משום שה: (ו) ד"ה וכללים צכרם וכו' ומחפה וחייב משום זורע: (ח) ד"ה אינו השם אין לאו: (ט) ד"ה אי לאו וכו' ר' ינאי ה"ס ד' ואח"כ מ"ה הוה אוקימנא מתניתין דמחייבא: (י) ד"ה צהמתך וכו' דהוה מצי למיכתב. י"ב עיין צע"ז דף ס"ד ריש ע"א לא פירש כך: (ב) ד"ה ואין חילוק וכו' שיש צה שתי לאזין אינו חייב: (ג) תוס' ד"ה ואפי' לא שיה אלא כדי להפשיט וללבוש חייב וכו' לשהיי דהסם דהתם כיון דצדו וכו' כדי השתחוואה דין הוא דמחייב אצל: (מ) ד"ה החורש וכו' פ"ה שור וכו' אסור צהנאה ולי נראה דאינו כן: (נ) בא"ד ויכול להיות שהוא חולין ולאו דוקא קאמר והן מוקדשים תרוייהו השור והחמור דליכא מוקדשים אלא צשור וליכא ב' לאוין כצ"ל ומיכתב אלא נמתק: